

Patriotic education of preschool age children in conditions of martial law

Olha Shadiuk

Rivne State University for the Humanities, Rivne
<https://orcid.org/0000-0001-6120-7759>

Daryna Yushchuk

Rivne State University for the Humanities, Rivne

Abstract. *The article theoretically substantiates the problem of patriotic education of preschool children in martial law. The features of patriotic education in Ukraine in martial law are considered. The main directions of patriotic education of preschool children are specified.*

Keywords: *patriotism, patriotic education, preschool child, military service.*

Патріотичне виховання дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану

Ольга Шадюк

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-6120-7759>

Дарина Ющук

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Анотація. *У статті теоретично обґрунтовано проблему патріотичного виховання дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану. Розглянуто особливості патріотичного виховання в Україні в умовах воєнного стану. Уточнено основні напрямки патріотичного виховання дітей дошкільного віку.*

Ключові слова: *патріотизм, патріотичне виховання, дитина дошкільного віку, військовий стан.*

Війна в нашій країні та пов'язані з нею політичні, економічні та соціальні проблеми поставили одну з найважливіших проблем існування незалежної, самодостатньої держави – формування в Україні молодого покоління з національною свідомістю. Основою вирішення цього завдання є ефективна організація процесу дошкільного виховання маленьких українців як важливої складової загального розвитку дитини дошкільного віку [4].

Сьогодні, особливо гостро стоїть проблема виховання справжніх синів і дочок народу, палких патріотів Батьківщини, відданих, волелюбних та активних у розбудові незалежної України. На сучасному етапі розвитку нашої держави,

вона як ніколи потребує громадян, які чітко та беззаперечно усвідомлюють свою приналежність до роду, краю, держави; творчих і духовно багатих особистостей. Виховати таких громадян – основне завдання української національної освіти.

Війна в Україні поставила нові виклики у вихованні підростаючого покоління, особливо це стосується дітей дошкільного віку. У цей період особливо важливо виховувати у дітей любов до Батьківщини, гордість за Батьківщину, повагу до культури, традицій і національних символів своєї Батьківщини. В умовах війни патріотичне виховання набуває додаткового значення, оскільки воно допомагає дітям відчувати приналежність до українського народу, надає емоційну підтримку та сприяє формуванню почуття безпеки.

Проблема патріотичного виховання – особливо гостро постала в роки воєнного стану в Україні. По-перше, заклади дошкільної освіти на окупованій території (і майже всій Україні на початку війни) припинили свою діяльність. По-друге, організація навчального процесу закладів дошкільної освіти, що діють, і тих, що поступово відновлюють роботу, має відповідати новим правилам і вимогам. По-третє, переважна більшість дітей дошкільного віку не мала доступу до навчальних закладів, особливо в перші місяці війни. По-четверте, велика кількість дітей змушена залишати постійне місце проживання та виїжджати на неокуповані території. Така ситуація практично унеможливлює реалізацію традиційного планомірного, послідовного і систематичного впливу на розвиток патріотичних почуттів дітей дошкільного віку. Водночас освітня галузь в Україні активізувалась і почала шукати альтернативні шляхи організації дошкільної освіти [4].

Формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку є одним із першочергових завдань сучасної дошкільної освіти, особливо в умовах воєнного стану. Війна в Україні внесла серйозні зміни в систему виховання і навчання дітей, особливо в частині виховання національного патріотизму.

Сьогодні, коли перед Україною постала серйозна загроза денаціоналізації, втрати національної незалежності, потрапляння у сферу впливу інших держав, нарізла нагальна необхідність переосмислення мети, змісту та завдань патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Першочерговим завданням має бути творення нового українця на національно-європейських цінностях.

Відповідно до "Концепції виховання національного патріотизму дітей та молоді" патріотичне виховання є невід'ємною частиною національного виховання, а головною його метою є виховання самодостатніх громадян України – патріотів, гуманістів, демократів. Виконувати громадянські та конституційні обов'язки, успадковувати духовні та культурні надбання українського народу та досягати високих культурних стосунків. Вона сприяє єдності українського народу та зміцненню соціально-економічних, духовних і культурних засад українського суспільства та національного розвитку [5].

Практичне значення цього питання полягає в тому, що патріотичне виховання необхідно починати з періоду дошкільного дитинства. Це пояснюється тим, що саме в цей період починається процес формування культурно-ціннісних орієнтацій, які є духовно-етичною основою особистісної, культурної та національної самоідентичності, розуміння себе як частини світу, починають розвиватися такі психологічні процеси, як емоції, почуття, мислення. Найчастіше окремі аспекти морально-патріотичного виховання дітей представлені лише в окремих видах діяльності, але системи, що відображає це питання, немає. Це природно, оскільки зміст патріотичних почуттів багатогранний. Виховання у дітей дошкільного віку патріотизму, професіоналізму, зміцнення національного характеру та активної громадянської позиції є проблемою всієї України [2; 5].

Це природно, оскільки зміст патріотичних почуттів багатогранний. Виховання у дітей дошкільного віку патріотизму, зміцнення національного характеру та активної громадянської позиції є проблемою всієї України. З огляду на це, питання патріотичного виховання стає більш актуальним, оскільки від його вирішення значною мірою залежить майбутнє нашої країни.

Сьогодні, в сучасних реаліях України, патріотичне виховання домінує у відстоюванні права на свободу і вільне життя, а також територіальної цілісності України і все це відбувається зусиллями волонтерів і мирного населення, ціною життя Збройних Сил України. Ми твердо переконані, що вік не може бути перешкодою для патріотичного виховання, навпаки, вважаємо, що найкращий період – саме дошкільний період дитинства. Варто зазначити, що патріотизм формується на основі любові до малої Батьківщини. Можна сказати, що патріотизм у сучасному розумінні – це почуття, яке стосується мого міста, мого села, моїх вулиць, моїх навчальних закладів, моєї країни, тому що "Я" – це найголовніше, "Я" – творець майбутнього моєї Батьківщини.

Очевидно, що в період дошкільного дитинства, діти мають надзвичайно великий потенціал для розвитку вищих моральних почуттів, зокрема патріотичних почуттів. Науково доведено, що саме дошкільний вік є найкращим періодом для початку формування патріотичних почуттів. Проте навіть діти старшого дошкільного віку ще не до кінця усвідомлюють, що таке "патріотизм".

Варто зазначити, що стандартом дошкільної освіти є Базовий компонент дошкільної освіти, а саме, його нова редакція (2021 рік), є актуальним у всі часи і невиключенням є воєнний час в якому перебуває наша держава сьогодні. Саме цей документ затверджує державну політику у сфері дошкільної освіти. Варто зазначити, що навіть у період воєнного стану всі заклади дошкільної освіти мають відповідати його вимогам [3].

Сьогодні, основним напрямком патріотичного виховання дітей дошкільного віку є:

- Формування уявлень про родину, рід та родовід;

- Краєзнавство;
- Формування знань про явища суспільного життя;
- Формування знань про історію рідного краю, країни, національну символіку;
- Ознайомлення із звичаями, традиціями та культурою рідного народу;
- Формування знань про загальнолюдські цінності.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (2021) висуває ряд завдань для успішного опанування дошкільниками знаннями про рідну державу, про звичаї та традиції рідного народу, виховання у них поваги до Державних та народних символів. Діти старшого дошкільного віку вже повинні впізнавати прапор та герб України, знати напам'ять гімн, назву столиці України, інших великих міст, найвідоміші географічні об'єкти (озеро Синевір, Карпатські гори, Дніпро, Чорне море), пам'ятні місця (Тарасова гора в Каневі, Хортиця, заповідник Асканія Нова тощо). Ці знання, діти можуть засвоїти на заняттях, темами таких занять можуть бути: "Ми діти України", "Пам'ятні місця України", "Рідне місто", "Вулицями нашого міста", "Герб України" та інші [1].

На основі здійсненого аналізу, нами було виокремлено основні завдання патріотичного виховання в умовах воєнного стану, а саме: формування у дітей дошкільного віку національної свідомості, тобто розуміння своєї приналежності до українського народу; прищеплення любові до рідної землі (знайомство з культурою, традиціями, історією рідного народу); формування поваги до героїв України шляхом виховання шанобливого ставлення до українських захисників; виховання соціальної відповідальності, а саме: бажання допомагати іншим, підтримувати друзів та родину; забезпечення емоційного комфорту та безпечних умов перебування в закладі дошкільної освіти.

Отож, нами доведено, що патріотичне виховання дітей дошкільного віку є одним із питань, яке потребує невідкладного вирішення в системі дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Вивченню окремих ефективних засобів, методів і прийомів виховання патріотизму присвячені праці багатьох сучасних учених. Тому на сучасному етапі національно-духовного відродження України дедалі гострішою стає проблема формування патріотичних почуттів і національної самосвідомості підростаючого покоління. Науковці вважають, що формування свідомого громадянина та патріота означає формування певних знань і вмінь, особистісних якостей і рис характеру.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Київ, 2021. 37 с.: веб-сайт: URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Гордій Н. Виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобом дитячої художньої літератури. *Освітні обрії*. № 1 (52). 2021. С.57-60. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206>.

3. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206>.

4. Сулаєва Н. В. Розвиток патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку в період війни. *Дошкільна освіта у сучасному соціокультурному просторі : зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Гнізділової, відпов. ред. Н. В. Ковалевська*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. Вип. 6. С. 9-14.

5. Філімонова Т. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 27, том 5, 2020. С. 163-166 URL: http://www.apnh-journal.in.ua/archive/27_2020/part_5/30.pdf.

UDC 004.9:658::37.09

Intelligent crisis management of sustainable education

Svitlana Goncharenko

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv

<http://orcid.org/0000-0002-7740-4658>

Abstract. *In the modern world, marked by global instability and crises, traditional management approaches in education are no longer sufficiently effective. In response to these challenges, there is a growing need to introduce intelligent anti-crisis management based on the use of knowledge, data, and modern information technologies. This approach involves the application of analytics, big data, artificial intelligence, and hybrid information platforms to support decision-making at all levels.*

Keywords: *sustainable education, educational management, crisis management.*

Introduction.

In the era of global turbulence and multimodal uncertainty, institutions and organizations are faced with growing challenges [1-4]. Classical management approaches in such conditions become ineffective [5-7]. Therefore, there is an urgent need to apply advanced and intelligent approaches to management [8], which involve the use of modern information technologies [9].

Innovative intelligent management focuses on the search, processing and productive application of knowledge [10], analytical tools and relevant information